

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας»

[COM(2011) 841 τελικό]

(2012/C 229/19)

Εισηγητής: ο κ. **Richard ADAMS**

Στις 7 Δεκεμβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 203 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας»

COM(2011) 841 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομελείας της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 146 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και Συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον προτεινόμενο κανονισμό και υποστηρίζει υπό όρους την ευρύτερη χρήση της εμπειρογνωμοσύνης της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας σε τρίτες χώρες.

1.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η εποπτεία του σημαντικού δημοσιονομικού ποσού αναφοράς ύψους 631 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014-2020 εναπόκειται στη ΓΔ Ανάπτυξη και Συνεργασία - EuropeAid και θα διέπεται από τους κανόνες και τις διαδικασίες που ισχύουν για όλες τις πολιτικές βοήθειας και ανάπτυξης. Η Επιτροπή αναμένει ότι με αυτόν τον τρόπο θα ενισχυθεί η υποχρέωση λογοδοσίας, η διαφάνεια και η συνοχή με άλλα προγράμματα βοήθειας.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, αρχής γενομένης από το 2016, κάθε δύο χρόνια θα λαμβάνει μια έκθεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την υλοποίηση, τα αποτελέσματα, τα κύρια επιτεύγματα και τις επιπτώσεις του παρόντος προγράμματος στην εξωτερική χρηματοδοτική συνδρομή της Ένωσης, και ότι προσβλέπει στην πλήρη συμμετοχή της στην εν λόγω διαδικασία εποπτείας και ελέγχου. Ο έγκαιρος προγραμματισμός των ενδιάμεσων αναθεωρήσεων των προγραμμάτων θα μεγιστοποιήσει την ικανότητα επίτευξης αποτελεσμάτων και αναμφίβολα θα λάβει χώρα σε συνεργασία με τα γεωγραφικά προγράμματα και τις αντιπροσωπείες της ΕΕ σε χώρες εταίρους.

1.4 Επισημαίνεται ότι οι απόψεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη ως προς την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας γενικότερα διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, πράγμα που θα πρέπει να καταστεί εμφανέστερο σε ορισμένες πτυχές του κανονισμού.

1.5 Συγκεκριμένα, πρέπει να διευκρινιστεί στους ευρωπαίους φορολογούμενους πολίτες ότι η πλειονότητα των δαπανών του προγράμματος θα διατεθεί για σκοπούς αποκατάστασης και ότι μικρό μόνο ποσοστό των δαπανών θα χρησιμοποιηθεί σε συμβουλευτικά προγράμματα σχετικά με την ασφάλεια σε αναδυόμενες

οικονομίες όπου είναι δυνατόν να διασφαλιστεί η πολιτική και κοινωνική σταθερότητα.

1.6 Για την παροχή υποστήριξης σε αναδυόμενες χώρες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει μια διεθνή σύμβαση σχετικά με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις όσον αφορά το συμβουλευτικό έργο στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, η οποία πρέπει να αναπτυχθεί από τα ολιγάριθμα κράτη που είναι σε θέση να παράσχουν τις εν λόγω συμβουλές. Ανεξάρτητα από μια τέτοια σύμβαση, πρέπει να εφαρμοστούν σαφή κριτήρια στον ΜΣΠΑ, ώστε να είναι δυνατόν να ληφθεί μια απόφαση σχετικά με το κατά πόσο μια αναδυόμενη χώρα:

— πληροί τα ελάχιστα κριτήρια εθνικής και διεθνούς σταθερότητας,

— είναι σε θέση και είναι διατεθειμένη να εγγυηθεί την εγκατάσταση της διοικητικής, επιστημονικής και τεχνικής δομής που απαιτείται για την υλοποίηση της πυρηνικής επιλογής,

— μπορεί να διαθέσει με βιώσιμο τρόπο τους οικονομικούς, τεχνικούς και βιομηχανικούς πόρους που απαιτούνται για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου κανονιστικής αρμοδιότητας, για τη διασφάλιση όλων των μέσων ασφαλούς λειτουργίας και για την πρόβλεψη ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος ασφαλούς διαχείρισης αποβλήτων.

1.7 Τα εν λόγω κριτήρια δεν θα πρέπει να αποτελούν μέρος του παραρτήματος του κανονισμού αλλά να συμπεριληφθούν στο κυρίως κείμενο, διότι περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σημαντικές γενικές αρχές που σχετίζονται με τη διεθνή πυρηνική ασφάλεια, την ασφάλεια των διεθνών σχέσεων και τη διεθνή ασφάλεια.

1.8 Σχέδια βοήθειας πρέπει να υλοποιούνται σε μια αναδυόμενη χώρα μόνο εάν αυτή έχει υπογράψει τη Συνθήκη για τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων και τα Πρωτόκολλά της, τη Σύμβαση για την πυρηνική ασφάλεια και τη Διεθνή κοινή σύμβαση για την ασφάλεια διαχείρισης των ραδιενεργών αποβλήτων.

1.9 Μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις που αφορούν την ασφάλεια θα πρέπει να παρέχονται πόροι για την απόκτηση τεχνικού εξοπλισμού. Θα πρέπει να καθορισθούν κριτήρια από την Επιτροπή και να κοινοποιούνται. Δεν θα πρέπει να παρέχεται βοήθεια στους φορείς εκμετάλλευσης.

1.10 Για την ενίσχυση της διαφάνειας συνιστάται η διάθεση περιπτώσιολογικών μελετών από το τρέχον πρόγραμμα, καθώς και η βελτίωση της παρουσίασης και της παράθεσης των διάφορων αναφορών στον δικτυακό τόπο του EuropeAid.

1.11 Το πρόγραμμα του μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας (ΜΣΠΝ) θα πρέπει να ενθαρρύνει και να αξιολογεί τη δυνατότητα ενσωμάτωσης υποχρεωτικών μηχανισμών στη νομοθεσία κάθε χώρας όπου ενεργοποιούνται στις περιπτώσεις που θα υλοποιούσαν ή θα ενίσχυαν τις Συνθήκες, τις συμβάσεις και τις συμφωνίες του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ).

1.12 Συνιστούμε ιδιαίτερα να συμπεριληφθεί η στήριξη ανεξάρτητων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που βρίσκονται στο εσωτερικό ή κοντά σε δικαιούχα κράτη τα οποία επιθυμούν να βελτιώσουν την υποχρέωση λογοδοσίας και τη διαφάνεια της νοοτροπίας όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια μέσω συγκεκριμένων δράσεων.

2. Εισαγωγή

2.1 Κατά καιρούς ζητήματα που αφορούν την πυρηνική ασφάλεια και προστασία εκτός Ευρώπης έρχονται στο προσκήνιο, ιδίως μέσω του Three Mile Island το 1979, του Τσερνομπίλ το 1986 και της Φουκουσίμα το 2011. Ατυχήματα όπως τα ανωτέρω έχουν παγκόσμιες επιπτώσεις και αποκαλύπτουν τις καταστροφικές συνέπειες που μπορεί να έχει ο ελαττωματικός σχεδιασμός, η ανεπαρκής νοοτροπία ασφάλειας, η απουσία ενός ικανοποιητικού κανονιστικού πλαισίου και πλαισίου λειτουργικής ασφάλειας.

2.2 Το 2010 λειτουργούσαν 441 εμπορικοί πυρηνικοί αντιδραστήρες σε 30 χώρες ανά τον κόσμο, πολλοί εκ των οποίων κατασκευάστηκαν τις δεκαετίες του '70 και του '80, με μέση διάρκεια ζωής περίπου 35 ετών. Επιπλέον, 56 χώρες διαθέτουν περίπου 250 αντιδραστήρες για μη στρατιωτικούς ερευνητικούς σκοπούς. Περισσότεροι από 60 ακόμα πυρηνικοί αντιδραστήρες τελούν υπό κατασκευή, ενώ έχει προγραμματιστεί η κατασκευή περισσότερων από 150. Νέοι αντιδραστήρες θα κατασκευασθούν κυρίως στην Κίνα, την Ινδία και τη Ρωσία, και πιθανώς στη Νοτιοανατολική Ασία, τη Νότιο Αμερική και τη Μέση Ανατολή. Καθώς η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας αυξάνεται ακατάπαυστα, ορισμένα κράτη ενδέχεται επίσης να επιδιώξουν να επεκτείνουν τις εξαγωγές ηλεκτρικού ρεύματος πυρηνικής προέλευσης που πραγματοποιούν.

2.3 Ανεξάρτητα από το αν θα προκύψει μια πυρηνική «αναγέννηση», όσο υπάρχουν και λειτουργούν σταθμοί παραγωγής πυρηνικής ενέργειας θα εξακολουθήσουν πάντα να υφίστανται σημαντικά ζητήματα πυρηνικής ασφάλειας, με δυνητικά παγκόσμιο αντίκτυπο. Συνεπώς η ΕΕ αποφασίζει ότι ορισμένες πτυχές της διεθνούς πυρηνικής ασφάλειας συνιστούν δικαιολογημένα τομείς που την ενδιαφέρουν και στους οποίους εμπλέκεται, ιδίως εφόσον από τη Συνθήκη Ευρατόμ του 1957 και έκτοτε η Ένωση έχει αναπτύξει ερευνητική, τεχνική, λειτουργική και κανονιστική εμπειρογνομosύνη σε αυτόν τον τομέα. Η Ευρώπη διαθέτει το ένα τρίτο της παγκόσμιας εγκατεστημένης πυρηνικής ισχύος και την ευρύτερη εμπειρία σε

διάφορα και δυναμικά κανονιστικά καθεστώτα και καθεστώτα ασφάλειας, οπότε διαθέτει σημαντική δεξαμενή γνώσεων στον εν λόγω τομέα. Ύστερα, η καταστροφή του Τσερνομπίλ έδωσε το έναυσμα για μια δυναμική και ενεργό προσέγγιση της συνεργασίας και της διάδοσης γνώσεων στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, καθώς έφερε με τραγικό τρόπο στο προσκήνιο τις ενδεχόμενες αδυναμίες στα καθεστώτα ασφάλειας τρίτων χωρών.

2.4 Από το 1991 και ύστερα, στο πλαίσιο του προγράμματος TACIS της ΕΕ (Τεχνική βοήθεια στην Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών) έχει παρασχεθεί σημαντική στήριξη στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας σε τρίτες χώρες. Η στήριξη διατέθηκε στην ανάλυση θεμάτων ασφάλειας, στην επιτόπια βοήθεια σε σταθμούς πυρηνικής ενέργειας και σε ορισμένες περιπτώσεις στην προμήθεια εξοπλισμού για τη βελτίωση του ελέγχου της λειτουργίας των σταθμών, σε κανονιστικές δραστηριότητες και δραστηριότητες χορήγησης αδειών και στη διαχείριση αποβλήτων. Επιπλέον, συνεισέφερε σε ευρύτερες διεθνείς πρωτοβουλίες, και ιδίως στη δράση στο Τσερνομπίλ. Κατά προσέγγιση 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν για βοήθεια σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας, ιδίως στη Ρωσία και την Ουκρανία και, σε πολύ μικρότερο βαθμό, στην Αρμενία και το Καζακστάν.

2.5 Από το 2007 ο ΜΣΠΝ ⁽¹⁾, που δημιουργήθηκε ειδικά για την προώθηση και την ανάπτυξη της πυρηνικής ασφάλειας, διαδέχθηκε το TACIS και δεν περιορίζεται πλέον στα κράτη που δημιουργήθηκαν λόγω της διάσπασης της Σοβιετικής Ένωσης. Ο ΜΣΠΝ έχει προϋπολογισμό 524 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2007-2013 και χρηματοδοτεί δράσεις για τη βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας, για την ασφαλή μεταφορά, επεξεργασία και διάθεση των ραδιενεργών αποβλήτων, για την αποκατάσταση πρώην πυρηνικών εγκαταστάσεων και την προστασία από τις ιοντιζουσες ακτινοβολίες που εκπέμπονται από ραδιενεργά υλικά, για την ετοιμότητα αντιμετώπισης καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας.

2.6 Η ΕΕ συνεργάζεται στενά με τον ΔΟΑΕ, παρέχοντας συχνά χρηματοδότηση για την υλοποίηση προτεινόμενων προγραμμάτων που διαφορετικά δεν θα λάμβαναν χρηματοδότηση.

2.7 Η πρόθεση τρίτων χωρών να δημιουργήσουν ικανότητες παραγωγής πυρηνικής ενέργειας συνιστά μια νέα πρόκληση. Ορισμένες από τις εν λόγω αναδυόμενες χώρες ενδέχεται να μην έχουν πάντα σταθερές πολιτικές δομές και να μην διαθέτουν διάκριση εξουσιών, δημοκρατικό έλεγχο, έμπειρες διοικητικές δομές και εμπειρογνομosύνη στη διαχείριση τεχνολογιών υψηλού κινδύνου. Η έμμεση ενθάρρυνση των εν λόγω χωρών να αναπτύξουν πυρηνική τεχνολογία δίδοντας στο πυρηνικό τους πρόγραμμα μια επίφαση αξιοπιστίας χάρη στη βοήθεια της ΕΕ είναι πιθανόν να εγκυμονει νέους κινδύνους για την πυρηνική ασφάλεια.

2.8 Πέραν αυτού και ανεξάρτητα από τις προθέσεις τρίτων χωρών να αυξήσουν την ικανότητα παραγωγής πυρηνικής ενέργειάς τους, η ΕΟΚΕ συνειδητοποιεί το γεγονός ότι η χρήση της πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς συνδέεται με την παραγωγή πλουτωνίου και άλλων ραδιενεργών υλικών και με την ανάπτυξη τεχνολογίας που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διεθνείς πυρηνικές απειλές και να αυξήσει τις εντάσεις σε διεθνές επίπεδο. Αυτοί οι κίνδυνοι ενδέχεται να αυξηθούν σε ασταθείς τρίτες χώρες.

(1) ΕΕ L 81 της 22.3.2007, σ. 1.

3. Περίληψη του προτεινόμενου κανονισμού

3.1 Ο επί του παρόντος προτεινόμενος κανονισμός, που αποτελεί αναδιτύπωση του κανονισμού ΜΣΠΑ του 2007, προβλέπει μεταξύ άλλων και την αναθεώρηση του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής με σκοπό τη συμπερίληψη όλων των τρίτων χωρών ανά τον κόσμο και διευκρινίζει τις προτεραιότητες και τα κριτήρια συνεργασίας. Η ευθύνη για την υλοποίηση των δράσεων εναπόκειται στη ΓΔ «EuropeAid-Ανάπτυξη και Συνεργασία» (DEVCO), με τη συνεργασία της ΓΔ «Εξωτερική Δράση», της ΓΔ «Ενέργεια» και του Κοινού Κέντρου Ερευνών. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός θα υπόκειται στους κοινούς κανόνες και διαδικασίες για την εφαρμογή των μηχανισμών εξωτερικής δράσης της Ένωσης (COM(2011) 842 τελικό). Προβλέπει επίσης μια απλοποιημένη προσέγγιση εφαρμογής του μηχανισμού αναπτυξιακής συνεργασίας (DCI), του ευρωπαϊκού μέσου για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου (EM-ΔΑΑ), του ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας (ENI), του μηχανισμού σταθερότητας (ΜΣ), του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) και του μηχανισμού εταιρικής σχέσης (PI).

3.2 Ο κανονισμός υποστηρίζει την πρόωθηση ενός υψηλού επιπέδου πυρηνικής ασφάλειας, ακτινοπροστασίας και την εφαρμογή αποτελεσματικών και αποδοτικών διασφαλίσεων των πυρηνικών υλικών σε τρίτες χώρες. Καλύπτει ζητήματα που αφορούν τις εξορύξεις για καύσιμα, τις νέες κατασκευές, τη λειτουργία, τον παροπλισμό και διάθεση των αποβλήτων – πρόκειται για μία περιεκτική προσέγγιση. Κατά την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πρόοδος θα αξιολογείται μέσω αξιολόγησης από ομοτίμους στο πλαίσιο του ΔΟΑΕ, της πορείας των στρατηγικών για τα αναλωμένα καύσιμα, τα πυρηνικά απόβλητα και τον παροπλισμό, του αντίστοιχου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και της υλοποίησης έργων, καθώς και του αριθμού και της σημασίας των ζητημάτων που προσδιορίζονται σε σχετικές εκθέσεις του ΔΟΑΕ σχετικά με τις πυρηνικές διασφαλίσεις.

3.3 Ο κανονισμός στοχεύει στη διασφάλιση της συνέπειας ως προς τους στόχους πολιτικής της ΕΕ και ως προς άλλα αναπτυξιακά μέτρα τρίτων χωρών μέσω της εκπόνησης εγγράφων στρατηγικής που θα ακολουθούνται από πολυετή ενδεικτικά προγράμματα τα οποία θα καλύπτουν μία αρχική περίοδο τεσσάρων, και στη συνέχεια τριών ετών.

3.4 Το παράρτημα διευκρινίζει τα συγκεκριμένα μέτρα στήριξης και τα κριτήρια συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων, βάσει των οποίων θα διατεθεί ο προϋπολογισμός των 631 εκατομμυρίων ευρώ σε μία επταετία.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει τη διαδικασία μέσω της οποίας έχουν αναπτυχθεί τα προγράμματα βοήθειας και συνεργασίας σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια την τελευταία εικοσαετία. Ο παρών προτεινόμενος κανονισμός αποτελεί συνέχεια της ανωτέρω τάσης και προσαφείς να αποσαφηνίσει ότι ο κυριότερος στόχος είναι η ασφάλεια και όχι η πρόωθηση της πυρηνικής ενέργειας (COM (2011) 841 τελικό· Παράρτημα – Κριτήρια – τελευταίο σημείο). Η ΕΟΚΕ κατανοεί ότι στόχος του προγράμματος δεν είναι να ενθαρρύνει τις αναδυόμενες χώρες να εφαρμόσουν πυρηνική τεχνολογία. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία σε μια πιο λεπτομερή κατάρτιση του ισοζυγίου δαπανών των προηγούμενων και των προτεινόμενων προγραμμάτων ΜΣΠΝ. Συγκεκριμένα, θα

μπορούσαν να μετριασθούν ορισμένες ανησυχίες, εάν καθίστατο σαφές ότι το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών του προγράμματος θα διοχετευθεί για την αποκατάσταση και μόνο ένα μικρό ποσοστό εξ αυτών θα καλύψει συμβουλευτικά προγράμματα σχετικά με την ασφάλεια στις αναδυόμενες οικονομίες.

4.2 Με αυτόν τον τρόπο θα αναγνωριζόταν και το ενδεχόμενο να μην ήταν απόλυτα εμφανής ή να μην είχε εξηγηθεί πλήρως σε προηγούμενες φάσεις του προγράμματος η επικρατούσα λογική ασφάλειας για την υποστήριξη ορισμένων λειτουργικών μέτρων, τα οποία συμβάλλουν επίσης αναγκαστικά στην εκτεταμένη, αλλά και ασφαλή λειτουργία σταθμών πυρηνικής ενέργειας. Η εκμετάλλευση της πυρηνικής ενέργειας παραμένει ένα ζήτημα που διχάζει την κοινή γνώμη στην Ευρώπη, ενώ η ενθάρρυνση των υψηλότερων δυνατών προτύπων ασφάλειας τυγχάνει πλήρους στήριξης.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ερώτημα εάν η εμπλοκή της ΕΕ μέσω του ΜΣΠΝ προσφέρει σιωπηρή στήριξη και ενθάρρυνση εκκολλημένων πυρηνικών προγραμμάτων, ιδίως σε ασταθείς αναδυόμενες οικονομίες, δεν έχει εξεταστεί πλήρως μέχρι στιγμής. Η ΕΟΚΕ κατανοεί μεν ότι η χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων μέσω του ΜΣΠΝ θα πραγματοποιείται μόνο υπό αυστηρότατους όρους, όμως θα στήριζε τον αρχικό διάλογο και τη συζήτηση σχετικά με ζητήματα πυρηνικής ενέργειας με οποιαδήποτε τρίτη χώρα, χωρίς προϋποθέσεις.

4.4 Ένας από τους στόχους της ΕΕ πρέπει να είναι να μην συντελέσει στην ανάπτυξη πυρηνικών ικανοτήτων σε τρίτη χώρα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν νέους κινδύνους για την πυρηνική ασφάλεια ή πυρηνικές απειλές που θα είχαν αντίκτυπο στη διεθνή ασφάλεια. Ποιοτικά πρότυπα δίδονται στο σημείο 1.6. Με την εφαρμογή των υψηλότερων δυνατών προδιαγραφών πυρηνικής ασφάλειας εντός της Ένωσης, η ΕΕ θα μπορούσε να διασφαλίσει ηγετικό ρόλο στην πλέον ασφαλή χρήση πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς παγκοσμίως.

4.5 Η συνεισφορά του προγράμματος ΜΣΠΝ σε χώρες με πιο περιορισμένη βιομηχανική, επιστημονική και ερευνητική βάση που είτε διαθέτουν ήδη είτε σκοπεύουν να δρομολογήσουν εμπορικά προγράμματα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας και πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις ασφάλειας, θεωρείται επίσης πολύτιμη και προς το δημόσιο συμφέρον στην ΕΕ. Σε συνεργασία με τον ΔΟΑΕ είναι πολύ πιθανό ότι η στήριξη των βέλτιστων πρακτικών έχει ενισχύσει τεχνικά και κανονιστικά καθεστώτα σε τρίτες χώρες με πιο περιορισμένους πόρους. Ωστόσο, ενδέχεται να είναι δύσκολο να διαμορφώσουμε μια σαφή εικόνα του τρόπου με τον οποίο τα τρέχοντα και μελλοντικά προγράμματα ΜΣΠΝ αντλούν τα οφέλη αυτά.

4.6 Κατά συνέπεια συνιστάται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες για να αποσαφηνίσει τον σημαντικότερο ρόλο της ασφάλειας στο επόμενο πρόγραμμα ΜΣΠΝ. Στις εν λόγω ενέργειες μπορεί να συγκαταλέγεται η δημοσίευση προσπελάσιμων περιπτώσιολογικών μελετών από το τρέχον πρόγραμμα, η βελτίωση της παρουσίας και της παράθεσης των διάφορων αναφορών στον δικτυακό τόπο του EuropeAid και γενικότερα η επιδίωξη υψηλότερου κύρους για ένα τόσο ουσιαστικό πρόγραμμα. Η εν λόγω προσέγγιση θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη διαφάνεια και

να ενθαρρύνει την υποχρέωση λογοδοσίας. Δεδομένου ότι ο κανονισμός υποστηρίζει την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου πυρηνικής ασφάλειας, προτείνεται να γίνονται παραδειγματικές αναφορές σε τέτοιου είδους υψηλά πρότυπα, όπως για παράδειγμα η δήλωση της WENRA σχετικά με τους στόχους ασφάλειας όσον αφορά τους νέους πυρηνικούς σταθμούς.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Πρέπει να σημειωθεί ότι οι ευρωπαϊκές οδηγίες σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια, σε αντίθεση με την εντύπωση που μπορεί να δίνει ο προτεινόμενος κανονισμός, δεν περιέχουν πρότυπα τεχνικής ασφάλειας, οι δε υποχρεώσεις του κανονιστικού πλαισίου συμπεριλαμβάνουν μόνο ορισμένες γενικές απαιτήσεις σύμφωνα με τη σύμβαση για την πυρηνική ασφάλεια.

5.2 Η πρόταση αναφέρει επίσης ότι υπάρχει ολοκληρωμένη αξιολόγηση ασφάλειας εντός της ΕΕ. Εντούτοις, οι συνεχείς «δοκιμές αντοχής σε ακραίες συνθήκες» είναι μόνο μια συμπληρωματική αξιολόγηση της ασφάλειας χωρίς ουσιαστικά κριτήρια ασφάλειας που να προσπαθούν να απαντήσουν στο ερώτημα «τι συμβαίνει όταν αποτυγχάνουν τα συστήματα ασφάλειας». Επίσης, αναγνωρίζεται ότι η διαδικασία είναι περιορισμένη λόγω του εξαιρετικά στενού χρονικού πλαισίου που επιβάλλεται. Παρά τους εν λόγω περιορισμούς, τα πλεονεκτήματα της προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια απορρέουν από την πρόθεσή τους να λάβουν ως αφετηρία τις «δοκιμές αντοχής σε ακραίες συνθήκες», προκειμένου να αναπτυχθεί περαιτέρω και να βελτιωθεί το πνεύμα ασφάλειας και να υλοποιηθούν οι υψηλότερες δυνατές προδιαγραφές πυρηνικής ασφάλειας. Τα προσωρινά συμπεράσματα από τις τρέχουσες «δοκιμές αντοχής σε ακραίες συνθήκες» των ευρωπαϊκών σταθμών πυρηνικής ενέργειας αποκαλύπτουν ότι θα χρειαστεί να γίνουν περαιτέρω αλλαγές και βελτιώσεις και να αναληφθούν νομοθετικές δράσεις. Αυτές θα πρέπει να αντικατοπτριστούν όσο το δυνατόν ταχύτερα στο έργο υλοποίησης και παροχής συμβουλών του προγράμματος ΜΣΠΝ.

5.3 Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, από θεσμική άποψη, η ΕΕ έχει πολύ περιορισμένη εμπειρογνωμοσύνη σε πυρηνικά θέματα και ότι τα έργα του ΜΣΠΝ εκτελούνται κατά κύριο λόγο από οργανισμούς των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενδέχεται να είναι στην κατάλληλη θέση για να προσφέρει πολύτιμες κριτικές αναλύσεις και ιδέες σχετικά με την πολυμορφία των ευρωπαϊκών προτύπων και πρακτικών, οφείλει όμως να αναπτύξει ίδιες εσωτερικές ικανότητες και ανεξάρτητη εμπειρογνωμοσύνη.

5.4 Η πρόταση για τον ΜΣΠΝ αναφέρει ότι στόχος του είναι να εξαλείψει τον πυρηνικό κίνδυνο, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι, τεχνικά, όπως ισχύει και για την εξάλειψη του κινδύνου σε οποιαδήποτε περίπλοκη βιομηχανική διεργασία, δεν υφίστανται εγγυήσεις ως προς την επίτευξη του εν λόγω στόχου, και ειδικότερα η πρόληψη καταστροφικού πυρηνικού ατυχήματος. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι στόχος είναι η πρόληψη των συμβάντων και ατυχημάτων, σύμφωνα με τα πιο γνωστά πρότυπα. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η πεποίθηση βάσει της οποίας έχει εξαλειφθεί ο κίνδυνος που ελλοχεύει σε τέτοιες διαδικασίες δεν ενθαρρύνει την καλλιέργεια υψηλού πνεύματος ασφάλειας

5.5 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ως γνώμονα τις αποστολές της Ενοποιημένης Υπηρεσίας Ρυθμιστικής Αξιολόγησης (IRRS) και

της Επιχειρησιακής Ομάδας Ελέγχου Ασφάλειας (OSART), αλλά και οι δύο έχουν περιορισμένη αξία διότι δεν προορίζονται για εποπτικούς σκοπούς. Για παράδειγμα, δεν παρείχαν προστασία έναντι του ατυχήματος στη Φουκουσίμα. Επιπλέον, και τα δύο είδη αποστολών δεν έχουν ως στόχο το καθεστώς πυρηνικής ασφάλειας των σταθμών πυρηνικής ενέργειας. Η διεθνής επίβλεψη των σταθμών πυρηνικής ενέργειας παραμένει άλλωστε περίπλοκο και αμφιλεγόμενο ζήτημα.

5.6 Τα προγράμματα του ΜΣΠΝ θα πρέπει επίσης να εξετάζουν, όποτε κρίνεται απαραίτητο, την ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης υποχρεωτικών μηχανισμών στη νομοθεσία κάθε χώρας όπου ενεργοποιούνται σε περιπτώσεις που τα μέτρα αυτά θα ενίσχυαν Συνθήκες, συμβάσεις και συμφωνίες του ΔΟΑΕ.

5.7 Στην αιτιολογική έκθεση του κανονισμού αναφέρεται ότι η συντριπτική πλειονότητα όσων απάντησαν στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με την εξωτερική δράση θεωρούν ότι στα μελλοντικά μέσα και στην εφαρμογή των σχεδίων/προγραμμάτων πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ΓΔ «EuropeAid-Ανάπτυξη και Συνεργασία», παρότι συστάθηκε πρόσφατα, βασίζεται σε εκτενή εμπειρία και εμπειρογνωμοσύνη στον εν λόγω τομέα τις οποίες και αναμφίβολα θα χρησιμοποιήσει πλήρως στο έργο της.

5.8 Ωστόσο, επισημαίνουμε ότι στον κατάλογο των συγκεκριμένων μέτρων στήριξης δεν περιλαμβάνεται η στήριξη ανεξάρτητων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που βρίσκονται εντός ή κοντά σε δικαιούχα κράτη τα οποία επιθυμούν να βελτιώσουν την υποχρέωση λογοδοσίας και τη διαφάνεια της νοοτροπίας πυρηνικής ασφάλειας μέσω συγκεκριμένων δράσεων. Αυτό είναι επιτρεπτό δυνάμει του Μηχανισμού Σταθερότητας, καθώς και του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η δε ΕΟΚΕ συνιστά ενθέρμως το πρόγραμμα ΜΣΠΝ να περιλαμβάνει την εν λόγω στήριξη στα μέτρα που μπορούν να εγκριθούν.

5.9 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την ευελιξία που επιτυγχάνεται μέσω της ομαδοποίησης των μέτρων στήριξης και των κριτηρίων συνεργασίας στο Παράρτημα, το οποίο ενδέχεται να τροποποιηθεί ανάλογα με τη διαδικασία εξέτασης που προβλέπει ο κοινός εκτελεστικός κανονισμός. Εντούτοις, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο βασικά ζητήματα αρχών που σχετίζονται με τη διεθνή πυρηνική ασφάλεια και προστασία πρέπει να περιλαμβάνονται στο κυρίως κείμενο του κανονισμού.

5.10 Τα κριτήρια συνεργασίας έχουν διατυπωθεί με σχετική ελευθερία. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός αυτό για όλες τις χώρες που διαθέτουν σταθμούς πυρηνικής ενέργειας σε λειτουργία. Ενδέχεται επίσης να αρμόζει η συμμετοχή μιας πολύ ευρείας βάσης τρίτων χωρών σε ερευνητικό και προκαταρκτικό στάδιο. Η δημιουργία περαιτέρω περιοριστικών κριτηρίων σχετικά με το ποιες χώρες μπορούν να γίνουν δικαιούχοι του ΜΣΠΝ δεν εξυπηρετεί την ασφάλεια του ευρωπαϊκού κοινού. Όσον αφορά τις χώρες που είναι αποφασισμένες να κάνουν τα πρώτα τους βήματα στον τομέα της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, πιστεύουμε ότι η πρόσβαση στην ΕΕ, η εμπειρογνωμοσύνη, η ανάλυση και οι συμβουλές της μπορούν και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται στις περιπτώσεις όπου υπάρχει μια δραστήρια, ανεξάρτητη και οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Ωστόσο, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα της μακροπρόθεσμης πολιτικής σταθερότητας και στην ικανότητα εγγύησης της πολιτικής ασφάλειας στις χώρες εταίρους.

5.11 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει τον προσδιορισμό ελάχιστων προϋποθέσεων παροχής βοήθειας στο πλαίσιο του ΜΣΠΝ και την ανάπτυξη μιας διεθνούς σύμβασης σχετικά με τις προϋποθέσεις όσον αφορά το συμβουλευτικό έργο στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας μεταξύ της ΕΕ και των λίγων κρατών που είναι σε θέση να παράσχουν αυτές τις συμβουλές (οι συζητήσεις της ομάδας εργασίας της G8 για την πυρηνική ασφάλεια και παρόμοιες συζητήσεις στο πλαίσιο του ΔΟΑΕ και της ΕΕ θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα σημείο εκκίνησης).

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
